

นิราศ เดือน

นพรัตน์ประทีป

สำนักพิมพ์วิมลคุณบุ๊ค

คำนำ

หนังสือกลอนนิราศเดือนนี้ เป็นนิราศซึ่งนับถือกันว่าสำนวนแต่งดีเป็นอย่างยิ่งเรื่อง ๑ บางคนเข้าใจว่าสุนทรภู่แต่ง แต่ที่กล่าวกันมาเป็นหลักฐานนั้น ว่านายมีศิษย์ของสุนทรภู่แต่งเมื่อ บวชเป็นพระอยู่วัดพระเชตุพน นายมีคนนี้ได้แต่งกลอนนิราศเมืองกลางไว้อีกเรื่อง ๑ ปรากฏ สำนวนในหนังสือ ๒ เรื่องด้วยกัน ความที่กล่าวมานี้เห็นว่าพอจะเชื่อฟังได้ ด้วยกลอนนิราศเดือน แลนิราศเมืองกลางทั้ง ๒ เรื่องนี้ แต่งตามแบบของสุนทรภู่ เป็นเค้าเงื่อนว่าผู้แต่งเป็นศิษย์ หรือ เป็นผู้ับถือวิธีการของสุนทรภู่ แต่พิเคราะห์ดูในทางความที่แต่งผิดกับสุนทรภู่ จึงเข้าใจว่า จะเป็นสำนวนผู้อื่นซึ่งเป็นศิษย์ของสุนทรภู่

ศิษย์ของสุนทรภู่ที่สามารถแต่งกลอนได้ดีแทบจะถึงครูปรากฏแต่ ๒ คน คือนายมีนี่ คน ๑ กับหม่อมราโชทัย กระจ่าง อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งแต่งนิราศลอนดอนอีกคน ๑ นิราศ ลอนดอนนั้น ว่าที่แท้จะดีกว่าของสุนทรภู่ในบางอย่างก็ว่าได้ เช่นตรงใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษ ใช้แห่ง ไตคงหาล้มผัสที่เหมาะสมเข้าความได้ไม่มีเคอะเลยสักแห่งเดียว กระบวนเล่นศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่นนั้น สุนทรภู่ไม่รู้ภาษาต่างประเทศ หาสามารถจะเล่นได้ไม่ จึงว่าหม่อมราโชทัยได้เปรียบ สุนทรภู่อยู่ตรงนั้น ผู้ที่แต่งกลอนเอาอย่างสุนทรภู่มีมากกว่ามาก แต่ไม่มีใครที่จะแต่งได้ดีทัดทัน ครูเท่านั้นกับหม่อมราโชทัยที่กล่าวมา.

เรื่องย่อ

นิราศเดือน เป็นกวีนิพนธ์เชิงนิราศ เขียนโดย นายมี หรือหมื่นพรหมสมพัตสร (มี) (พรม-สม-พัต-สอน) แต่งขึ้นในขณะที่บวชเป็นภิกษุอยู่ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เดิมทีเชื่อว่าเป็นผลงานของสุนทรภู่ระยะหนึ่ง เนื้อเรื่องรำพันถึงความรัก ประเพณี รวมทั้งเหตุการณ์ประจำเดือนหนึ่ง ๆ ในรอบปี ทำนองเดียวกับโคลงทวาทศมาสในสมัยกรุงศรีอยุธยา เนื้อความจะพรรณนาเหตุการณ์ตั้งแต่เดือน ๕ เป็นต้นไปจนครบทั้ง ๑๒ เดือน มีประเพณีสำคัญคือ ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

นิราศเดือน

๑ ไ้อระดูเดือนห้าน่ากิมหันต์

พวกมนุษย์สุดสุขสนุกครัน

ได้คู่กันพิศวงเมื่อสงกรานต์

ทั้งผู้ดีเชษฐาใจใส่อังคาส

อภิวัตพุทธรูปในวิหาร

ล้วนแต่งตัวท้าวกันวันสงกรานต์

คู่สะครานเพริดพริ้งทั้งหญิงชาย

ที่เฒ่าแก่แม่ย่ามิใคร่เที่ยว

สู้อดเปรี้ยวกินหวานลูกหลานหลาย

ที่กำดัดซัดสียวยทั้งกาย

เที่ยวถวายน้ำหอมนุ่มศรีทธา

บ้างก็มีที่สวาดีมาดพระสงฆ์

ต่างจ่างานนีกำดัดซัดศึกษา

ได้แต่เพียงพูดกันจ่านรรจา

นานนานมากลับไปแล้วใจตรอม

ล้วนแต่งตัวเต็มงามทราวมสวดี

ใส่สีฉาดฟุ้งเฟื่องด้วยเครื่องหอม

สงกรานต์ที่ตรุษที่ไม่มีหอม

ประดับพร้อมแหวนเพชรเม็ดมุกดา

มีเท่าไรใส่เท่านั้นฉันผู้หญิง

คู่เพริดพริ้งเพราเอกเหมือนเมขลา

รามสูรเดินดินสิ้นศักดา

เที่ยวไล่คว่าลางที่ก็มีเชิง

บ้างเล่นเบี่ยงเสียดจวนมัวมิด

ใครซี้ตีดากถางวางกันเหลิง